

Minnetale i Gunleif Krogstads begravelse 20.03. 2020

Av John Gunnar Krogstad og Gunleif Krogstad

Dette blir en lang minnetale, vi er nemlig to taletrengte som vil prate. Det er jeg som har skrevet minnetalen, men pappa har også på seinhøsten skrevet en tale han ville ha framført i begravelsen. Denne blir sitert underveis.

Mandag 5. februar i 1940 ble Gunleif Krogstad født. Han var det første barnet til Gunvor og Ludvik Krogstad. Paret bodde hos Ane og Gunnerus Størseth. 17. mai i 1946 ble Gunleif storebror da Jostein kom til verden.

I 1948 overtok Ludvik småbruket Byeng, rett nedenfor Meråker stasjon. Far Ludvik var smelteverksarbeider og jobba rund-skift. Gunvor var heimeværende og hadde ansvar for hus og heim. Kombinasjonen av smelteverksarbeid og småbruk var ganske vanlig i Meråker. På småbruket hadde de et par kyr, griser og hest.

Begge guttene måtte lære seg å hjelpe til heime. Og de var ikke gamle før de fikk ansvar for å sele på hesten og spre møkk. Det var en oppvekst med stor grad av frihet under ansvar.

Sjøl beretter Gunleif i et skriv han har forberedt til denne begravelsen:

Da jeg satt ved dødsleiet til min far for mange år siden, er det spesielt en ting jeg husker. Det aller siste han sa før han i neste øyeblikk trakk pusten for siste gang før han tok fatt på den siste reisen: Hæls! Jeg var ikke i tvil om hilsenen først og fremst skulle gå til min mor som ikke var til stede akkurat i øyeblikket. Men jeg var heller ikke i tvil om at hilsenen skulle gå til oss andre i familien.

Dette at han var så sterk og omtenksum på andre i sluttøyeblikket virket sterkt følelsesmessig på meg der og da og er en opplevelse som har fulgt meg hele mitt senere liv.

Det var denne opplevelsen som har fått meg på tanken og dele noen tanker med dere i dag. Jeg vil først takke hver og en av dere for deres vennlighet og støtte gjennom de mange år som har gått siden jeg ble født bare noen dager før 2. verdenskrig kom til Norge.

Når jeg tenker tilbake, husker jeg godt krigsårene og hvor spente vi var på de tyske soldatene og hvor det rent materielt ikke var så mye å rutte med. Etter krigen ble det folke- framhalds- og realskole og

Statens Skogskole på Steinkjer. Alle disse stedene var jeg heldig få gode og interesserte lærere og vennlige og trivelige medelever. Senere skulle det bli politiskolen og noen jusstudier. Her var det greie linjer å forholde seg til. Hvis du la ned en ok innsats, gjorde du det bra, noe som kom godt med i det aktive yrkeslivet jeg etter dette jeg fikk i politi, lensmanns- og sysselmannsetaten

Så langt fra Gunleif, det kommer mer underveis og jeg vil markere klart underveis hva som er hans stemme og hva som er mitt. Pappas tale blir alltid gjengitt på bokmål, mitt bidrag leses på trøndersk. I skriftlig utgave markeres Gunleif sitt bidrag med skrift i kursiv.

Byeng var noe av et samlingspunkt for Krogstad-klanen. I gammelstuggu var det onklene Jo og Nils Krogstad som bodde. Der rådde den store freden. Krogstad-karene var aktiv i fagforeningsarbeid og hadde til dels sterke politiske meninger. Og alle sammen var ivrige kooperatører og det kom ikke på tale å handle varer hos f.eks. landhandler Aksel Normann Nilsen, sjøl om Gunvor nok ikke alltid tok dette så nøye. Det fantes nemlig visse grenser for hvor borgerlig man kunne være. Av samme grunn fikk hverken Gunleif eller Jostein lov til å være med i speideren, det ble både for borgerlig og for kristelig.

Frihet under ansvar: Det fortelles ei historie om ei påske rett før lillebror Jostein fylte 3 år. Det er Gunleif som har fortalt historien, så vi får gå ut ifra at den er sann: Jostein hadde gode anlegg for å gå på ski og denne påska tok storebror Gunleif med lillebror på skitur. Først gikk de til Litjåa og Jostein var i fin form. Storebror spør om de kanskje skal gå til Grova, da blir det så mange fine nedoverbakker på heimtur. Jostein nikker. Vel framme der er det fremdeles ingen spor av trøtthet og Gunleif foreslår at de skal gå til Signe og Martin Sveen på Funnsjøen. Det gjør de og til sammen har de da gått 8 km. Tante Signe blir litt irritert på storebror som har dratt med Jostein på en så

lang tur, men ordner med mat til dem før hun får organisert skyss heim med lastebil.

Ellers er vel avstanden såpass stor i alder mellom brødrene at Gunleif mange ganger har sagt at han ble aldri noen ordentlig storebror for Jostein. Dette ble vel heller ikke bedre av at han som ganske ung flyttet inn til onklene i gammelstuggu. Der var det vel mer fred og ro til å lese enn i huset rett over gårdsplassen.

Gunleif tjenestegjorde som FN-soldat i Gaza med korporals grad i MP fra oktober 1960 til april 1961. Denne tida gjorde sterkt inntrykk på Gunleif og han beretter:

Tiden i Gaza som militærpoliti ga meg en annen dimensjon på livet, noe som jeg ikke har glemt etter mitt opphold der i 1960-1961. Det gjorde inntrykk på en uerfaren unggutt å komme fra Meråkers grønnkledde åser og enger til det hektiske og pulserende livet for flyktningene bosatt i det stort sett ørkenlignende landskapet der. En trøstesløs tilværelse som ikke har endre seg til det bedre den dag i dag. Best av alt husker jeg alle skolebarna som brukte asfalten på veier og torv som skrivebok. Jeg husker spesielt den store stoltheten hos en unggutt som utla den Pytagoreiske læresetning for meg i en sidegate nede i selv Gaza by. Dette skapte beundring hos meg og jeg tenkte at med slik glød og interesse for matematikken lovet det det beste for framtida, i alle for barna og de unge der. I Gaza kunne vi om kvelden og natta skue opp mot den fløyelssvarte himmelen med både kjente og mindre kjente stjernebilder.

Hjemme ventet kjæresten Randi Ludvigsen fra Nedre Møllenberg i Trondheim. De var blitt kjent i februar 59. Nå står skogskolen på Steinkjer for tur og i 1961 gifter de seg. Randi jobber som tannlegeassistent og dermed unngår han lån. Etter endt utdanning er

arbeidsmulighetene for skogteknikere svært dårlig, og paret flytter til Trondheim, til en leilighet i bygården til hennes foreldre. Her jobber han et år som politiaspirant før han går politiskolen i Oslo.

I juli 1963 får de sitt første barn, John Gunnar. 1. juli 1965 flytter den vesle familien til Kirkenær i Solør der han får jobb som betjent ved Grue lensmannskontor. Lensmannen heter Nils Ulvevade og skrev en bunnsolid attest til sin unge betjent da han fratrer i januar 67. Gode attester blir det flere av, men pappa var spesielt glad for følgende formulering fra lensmannen:

Han er en framifrå politimann, alltid rolig, grei og høflig, men det skorter heller ikke på bestemthet. Han er dertil en kraftkar, men bruker aldri sine krefter i utrengsmål.

Randi venter barn og det er noe av bakgrunnen for at de vender nesen heim mot Trøndelag. Her får han jobb som betjent ved Hegra lensmannskontor. I august 67 kommer Per Erik til verden. I juli 1970 blir Robert født.

Livet i Hegra er bra, men kanskje litt kjedelig? I 1972 får han jobb ved sysselmannskontoret i Longyearbyen. Landet med de kalde kyster alte og Gunleif og Randi svarte.

Pappa skriver:

Sysselmannsetaten, ja. Jeg var så heldig å få 2 engasjementer som sysselmannsbetjent og førstebetjent, til sammen tilbragte vi 6 år på Svalbard. Dette var ei god tid for oss som familie på så mange måter.

Å bo på Svalbard den gangen er noe helt annet enn nå. Vi reiste opp med hurtigruta og når siste båt var gått om høsten var det bare å innstille seg på overvintring. I dag drar fruene på shoppingtur til Tromsø, den gangen var det mer en eim av eventyr og Helge Ingstad over det hele. TV-programmene ble sendt et år etter de gikk på fastlandet og melka var såkalt jernkumelk fra bakeren, hentet i melkespann.

Arbeidsoppgavene var varierte, og på en helt annen måte enn ved et lokalt lensmannskontor, geopolitisk og strategisk viktig. Dette var i den kalde krigens dager og en stor tilstedeværelse av både russisk gruvearbeidere, KGB-folk og polske forskere gjorde jobben svært spennende. Svalbard var det eneste stedet der borgere fra vesten og fra det tidligere Sovjetunionen og østblokken kunne møtes uten pass og visumrestriksjoner. Også for resten av familien var tida på Svalbard ei god tid, der alt lå til rette for et godt familieliv. Mor Randi forteller at her hadde barna det godt, det fantes ingen mobbing og i hvert fall ikke fra lærere.

Etter den første perioden fra 72-74 begynte han å jobbe ved Meråker lensmannskontor. Pappa Ludvik hadde fradelt tomt til guttene sine og begge satte opp hvert sitt hus i Byeng.

En sommerkveld på slutten av 70-tallet kjører paret til Fersdalen og havner på Sulåmo. Den kvelden må det ha vært svært vakkert der, i alle fall starter nå en prosess som ender med at de får kjøpt gården.

Pappa Ludvik er lite begeistra, men Gunleif er vant til å gjøre som han har tenkt det. Drømmen er et liv som gårdbrukere, først i kombinasjon med lensmannsjobb, men på sikt kanskje det går an å leve av det.

Et er sikkert: Dette prosjektet trenger både penger og pågangsmot. Det siste har paret i overmål og et opphold på Svalbard kan kanskje bidra til å finansiere drømmen om grønt liv på landet. 11. juli i 1979 starter en ny periode ved Sysselmannskontoret, og der blir de til sommeren 1983.

Her er det på sin plass å skyte inn at jeg forlot familien og Longyearbyen som 17-åring for å gå på videregående skole i Bø i Telemark. Bakgrunnen var bl.a. at jeg ville gå på samfunnsfaglinje, noe som ikke fantes i Longyearbyen. Men det handlet også om forholdet til pappa. Som 16-åring var jeg politisk ganske rød og abonnerte på Ungsosialisten, bladet til Sosialistisk ungdomsforbund. Denne avisa ble levert på Sysselmannens kontor sammen med familiens øvrige post. Dette likte pappa dårlig. Det var heller ikke populært at jeg brukte mye tid i Liv Steiros frisørsalong som i praksis fungerte som bok-kaffe og Oktober- bokhandel. AKP var absolutt til stede og Jon Michelet hadde skrevet boka Orions belte i 1977. Som journalist i Klassekampen skrev Michelet i 1976 en artikkel med overskriften: "Sovjetisk militærbase på Svalbard?". På bakgrunn av dette er det forståelig at pappa ikke likte at sønnen til sysselmannsbetjenten frekventerte frisørsalongen og mottok venstrevridde aviser i posten. Resultatet ble altså at jeg søkte en slags politisk frihet, nærmest asyl, i Bø i Telemark. Da det ble kjent at jeg skulle dra til Alta for å demonstrere mot utbyggingen, var heller ikke det godt nytt for sysselmannsbetjenten. Han visste godt at overvåkingspolitiet fulgte nøye med blant demonstrantene. I sak var han nok på demonstrantenes side, men stillingen gjorde det vanskelig å uttrykke en slik støtte. Sjøl om han nok helst hadde sett at jeg

holdt meg i ro, tok det ikke lang tid før det kom en postanvisning fra Longyearbyen med 500 kr, merket «Reisestøtte».

Kort tid etter heimkomst blir det klart at sønnen Per Erik er alvorlig syk. Det blir starten på mange og lange ir-somme år for en tidvis svært syk Per Erik. Både foreldre og barn blir lommekjente på RiT og Per Erik må etter hvert gjennom to nyretransplantasjoner og omfattende hjertekirurgi ved Rikshospitalet.

Nå følger en tid der Gunleif kombinerer jobb ved lensmannskontoret med arbeid på Sulåmo. Fra januar 86 er han lensmann i heimbygda si. Denne kombinasjonen krever sin mann og sin kvinne, men pågangsmot og arbeidsvilje har aldri vært mangelvare. Gevinsten var en nærhet til natur og fjellområder uten sidestykke.

1990 er året da alt går galt. I mai dør Robert, han drukner i Stjørdalselva. Høsten samme år blir Gunleif sittende i rullestol etter en operasjon på hovedpulsåren. Det er bittert å tenke på at dette skyldtes feildiagnostisering ved den gang Innherred sykehus.

Enda verre var sviket han opplevde fra lensmannsetaten som han hadde tjent i hele sitt liv. I en artikkel i Dagbladet fra 2002 sier han:

*Først da det ble klart at jeg aldri mer ville kunne gå, fikk jeg beskjed om at jeg var ferdig som lensmann. Jobben var 90 prosent administrativ. Det ville ikke hatt noen betydning om stolen jeg satt i hadde to eller fire bein, sier Krogstad. - **Alle de fine ordene om et inkluderende samfunn og arbeidsliv, er null verdt når det kommer til stykket, sier Krogstad.***

- Vi blir fortsatt møtt med holdninger som at er du lam i beina, er du også lam i hodet. Det er forstemmende, sier Krogstad.

Dette er det eneste sporet av bitterhet jeg kan finne og det er typisk at den blir uttrykt i en sak for Handikapforbundet. Ellers vocket han seg vel for å klage og visste så vel at bitterhet er gift som bare ødelegger den bitre.

Snart var han i gang igjen og så muligheter mer enn begrensninger. Han og Randi ble skilt, og Gunleif startet som student i Trondheim og flyttet inn på Moholt studentby. Der trivdes han som fisken i vannet og fikk snart en mengde nye venner blant studerende ungdom og da gjerne studiner. I desember 2000 er han ferdig med historie hovedfag og får tildelt graden Cand. Phil.

Men bygutt er han definitivt ikke og nå bygger han hus i Byeng i Meråker og kommer flyttende heim.

Det er ingen passiv uførepensjonist som ankommer Byeng. Han er aktiv i Handikapforbundet og sitter i perioder i landsstyret der. Han sitter i brukerråd ved nye St. Olav sykehus, han engasjerer seg på nytt i Meråker arbeiderparti og sitter i formannskapet. Historielaget er en sjølskreven arena og det skrives mang en fagartikkel. Han reiser til USA og ser seg om, og han kjører land og strand rundt, ofte sammen med sin gode venn Einar Bolstad. Kontakten med Randi er god, sjøl om de er skilt, bevarer de et godt vennskap. Og han stiller opp både for Per Erik og for meg. Når jeg tuller til å ta teologiutdanning i voksen alder stiller han alltid opp og kjører til og fra flyplassen, seint og tidlig. Og i 1999 blir han farfar til Robert Wiktor og her følger han opp så godt det lar seg gjøre. Jeg veit han fryder seg over at barnebarnet valgte å studere ved NTNU og at han ser ut til å trives.

Far Ludvik døde i 1993. mor Gunvor i 2007. Jostein var den som best fulgte opp far sin mot slutten av livet, Gunleif gjorde sin store innsats i forhold til sin mor.

I april 2015 dør Per Erik av hjerteinfarkt og nå har Gunleif og Randi mistet to gutter. Jeg tror ikke det er mulig for andre å forestille seg hvordan det er. Bror Jostein dør i 2017.

Helsemessig har det ikke vært helt greit. Han er nyretransplantert og har utvikla diabetes og har gjennomgått mange operasjoner. Det siste året har vi sett at han slitt, og oppholdene ved St. Olav kom tettere og tettere. Han så absolutt det som kom og i høst satte han seg til å skrive ord som skulle leses i begravelsen. Mesteparten av dette har jeg gjengitt underveis.

De siste ukene var på helsetunet i Meråker. I utgangspunktet var det hans store skrekk, men jeg veit at han var godt fornøyd med måten han ble behandlet på der og vi er skjønt enige om at omsorgen var av god kvalitet. Også hjemmesykepleien takkes på det varmeste.

Denne minnetalen nærmer seg slutten og jeg tenker på om jeg har skjønnet den gamle høvdingen, mer enn det er grunn til. Jeg overlater ordet til pappa igjen:

Jeg håper dere kan tilgi meg for at jeg til tider har vært ufin og uforstandig mot dere, men også husker at jeg takker dere for all støtte og godhet dere har gitt meg.

For egen del vil jeg takke Elin og Jorulf Krogstad, Einar Bolstad og Kjell Legreid for å ha vært gode venner og stor støtte for Gunleif gjennom lang tid. Dette var vennskap han satte stor pris på. Så er det sikkert andre som skulle vært nevnt som jeg ikke har oversikt over. En takk til dere alle!

Vi står her utrøstelig, men lever på minnene om en kar som var heil ved, en hedersmann til å stole på.

(Jeg leser blomsterhilsener)

Vi lyser fred over Gunleif Krogstad sitt minne.

